

761103P Sähkö- ja magnetismioppi

Teho ja energia,
vastuskytkennät ja tasavirtapiirit

Nopea kertaus

- **Resistanssi** (kappaleen ominaisuus, kuinka paljon vastustaa virran kulkua)
- **Lähdejännite** (potentiaaliero, jonka yli jännitelähde nostaa varauksia)
- **Sisäinen resistanssi** (jännitelähteen sisällä on myös resistanssia)
- **Ohmin laki** (virran ja jännitteen yhteys vastuksessa)

$$V = RI$$

Energia ja teho sähköpiirissä

- Jännitelähteen teho:
- Siirretään varaus dQ jännitteen $\mathcal{E}$ yli
→ tehty työ on

$$dW = \mathcal{E}dQ$$

- Teho on:

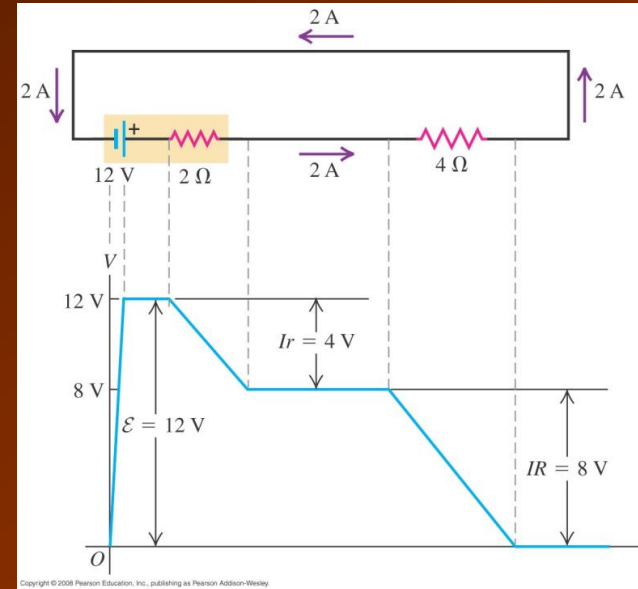
$$P = \frac{dW}{dt} = \mathcal{E} \frac{dQ}{dt} = \mathcal{E}I$$

- Tehohäviö vastuksessa:

- Vastuksessa varaus siirtyy alempaan potentiaaliin → potentiaalienergiaa menetetään teholla

$$P = VI = RI^2 = \frac{V^2}{R}$$

- → menetetty energia menee lämmöksi yms.

ESIMERKKEJÄ

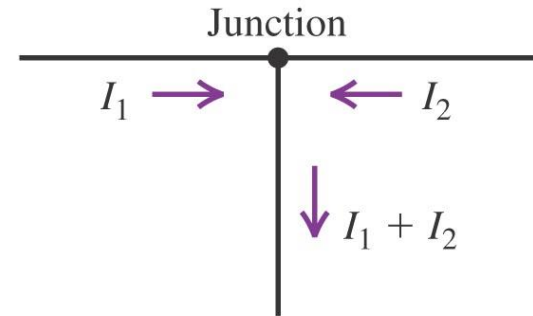
Kirchoffin säännöt I

- Jokaisessa piirin *haarapisteessä* pisteeseen tulevien ja siitä lähtevien virtojen summa on nolla:

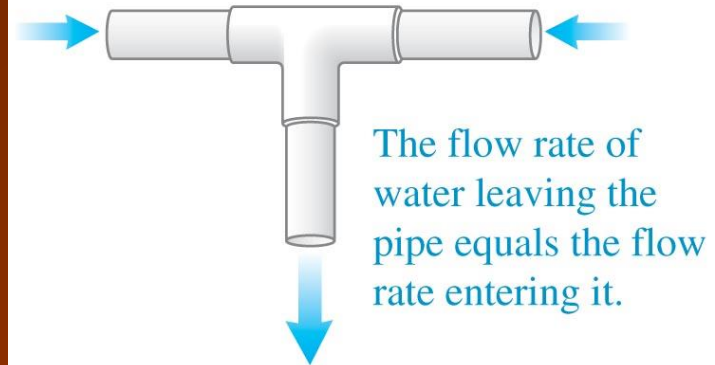
$$\sum I_i = 0$$

- Ts. Haarapisteeseen tulee yhtäpaljon virtaa kuin siitä lähtee

(a) Kirchhoff's junction rule

(b) Water-pipe analogy for Kirchhoff's junction rule

Vastuskytkennät

- Vastuksia voidaan yhdistellä mm. *sarjaan ja rinnan kytkennöillä*

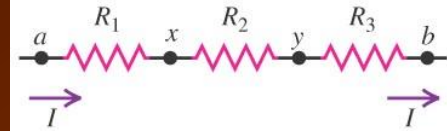
- *Sarjassa* kokonaisresistanssi on

$$R_{eq} = R_1 + R_2 + R_3 + \dots$$

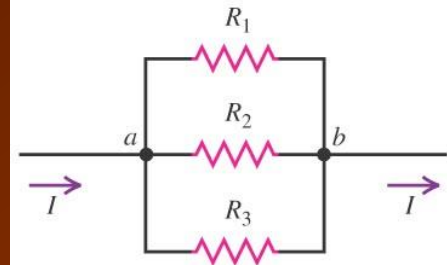
- *Rinnankytkennässä*

$$\frac{1}{R_{eq}} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3} + \dots$$

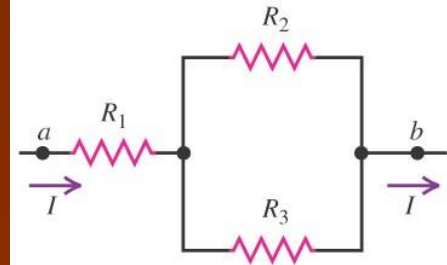
(a) R_1 , R_2 , and R_3 in series

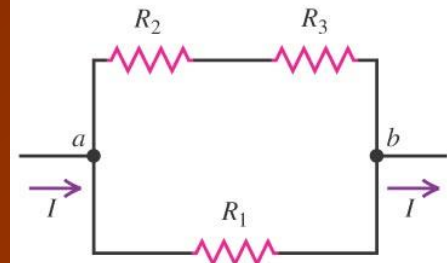
(b) R_1 , R_2 , and R_3 in parallel

(c) R_1 in series with parallel combination of R_2 and R_3

(d) R_1 in parallel with series combination of R_2 and R_3

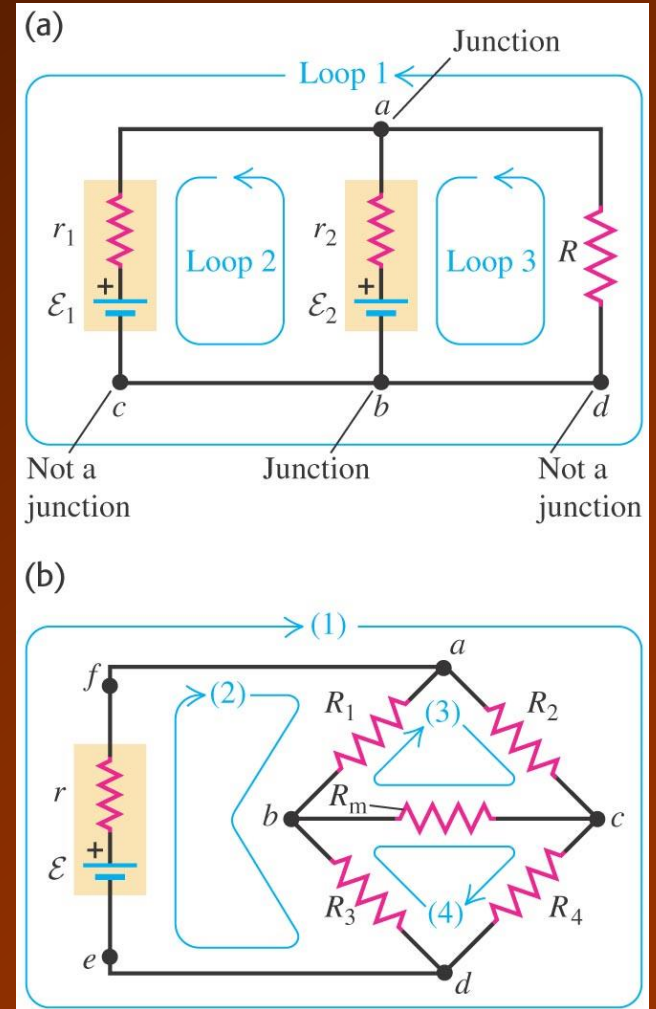
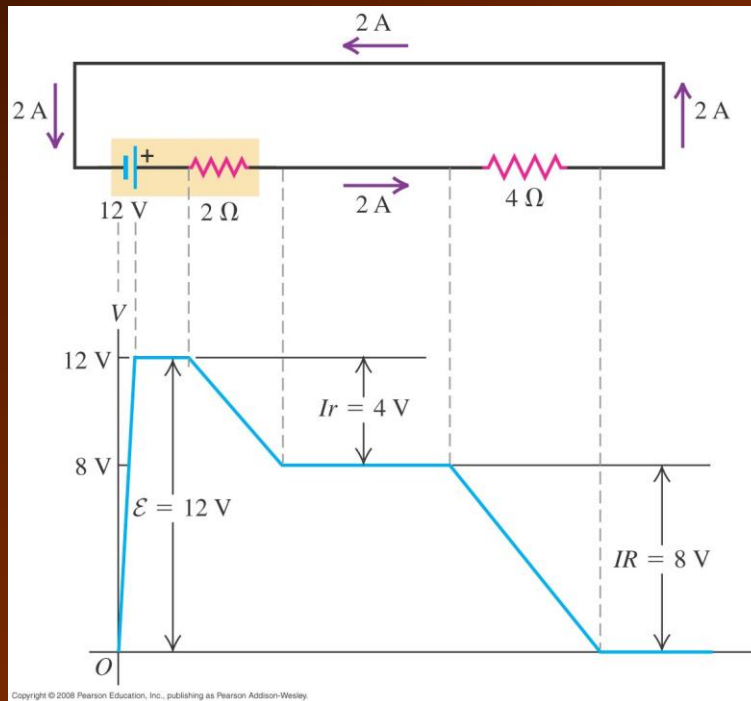

ESIMERKKEJÄ

Kirchoffin säännöt II

- Jokaisen piirin *suljetun silmukan* ympäri liikuttaessa jännitteiden summa on nolla (potentiaalin muutos on nolla)

$$\sum V_i = 0$$

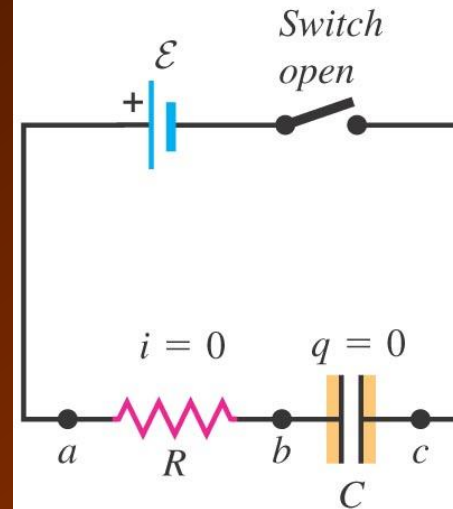

ESIMERKKEJÄ

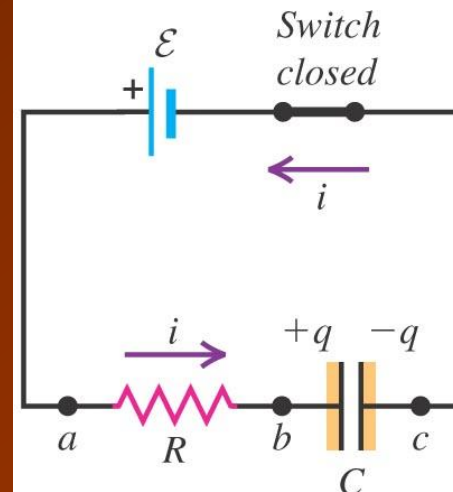
RC piirit

- Piiriä, jossa on *vastus ja kondensaattori sarjassa* sanotaan RC-piiriksi
- Tällaisessa piirissä *virta, jännite ja kondensaattorin varaus EIVÄT* ole vakioita, vaan *riippuvat ajasta*
- LASKETAAN NYT, kuinka nämä suureet käyttäytyvät, kun piirissä oleva kytkin suljetaan.

(a) Capacitor initially uncharged

(b) Charging the capacitor

When the switch is closed, the charge on the capacitor increases over time while the current decreases.